

Лексияи 10

Суроғабандӣ дар ҷадвалҳои электронӣ

Нақша:

1. Суроғабандии нисбӣ
2. Суроғабандии мутлақ
3. Суроғабандии омехта

Дар ҳолати аз як ячейка ба ячейкаи дигар кӯчонидани формулаҳо MS Excel ба таври автоматӣ дар ҳар як ячейка суроғаи онро ислоҳ мекунад. Дар бисёр ҳолатҳо ҳамин кифоя аст. Вале ҳолатҳои мешаванд, ки суроғабандии он бояд бетағйир монад.

Мисол, вақти таҳлили фуруши чиптаҳо бояд фаҳмид, ки чанд фоизи аз миқдори умумии чиптаҳо дар пунктҳои гуногун фурухта мешавад. Барои ин бояд, ки миқдори чиптаҳои фурухташударо то стансияи аниқ ба миқдори умумии чиптаҳо тақсим намуд. Дар расми 1 ҷадвале нишон дода шудааст, ки дар он формула барои тақсими миқдори чиптаҳо, ки дар Душанбе фурухта шудааст ба миқдори умумии чиптаҳо гузаронида шудааст.

	A	B	C	D	E	F	G
1	Фуруши чиптаҳо						
2	Якум даҳо						
3	Пункти фуруш	январ	феврал	март	ҳамагӣ	ҳисоби миёна	% аз ҳисоби умумӣ
4	Душанбе	17	21	36	74	25	7.10%
5	Хуҷанд	119	101	89	309	103	148.27%
6	Конибодом	75	77	61	213	71	287.84%
7	Исфара	93	87	90	270	90	87.38%
8	Истарафшан	54	54	68	176	59	#ДЕЛЮ!
9							
10	Ҳамагӣ дар як моҳ	358	340	344	1042	347	
11	Ҳисоби миёна дар як моҳ	71.6	68	68.8	208	69	
12	Минимум дар як моҳ	17	21	36	74	25	
13	Максимум дар як моҳ	119	101	90	309	103	

Расми 2. Ҷадвали фуруши чиптаҳо

Формула дар ячейкаи G4 чунин аст: =E4/E10. Дар ин ҳолат формула аз як ячейка ба дигар пур ва нусхабардорӣ мешавад. Excel суроғабандии ячейкахоро аз руи суроғаи нави формула (ба кадом ячейка формула суроғабандӣ шавад бо воситаи ду бор пахш кардани ячейка дида

мешавад). Дар ячейкаи G7 формула намуди чунин мегирад: =E5/E11. Хамон таъғирёбӣ дар ячейкаҳо мушкилиҳо пайдо мекунад. Ба ҷои тақсими миқдори чиптаҳои фурухташуда ба миқдори умумии чиптаҳо, Excel онро ба ҳисоби миёна дар як моҳ тақсим мекунад. Дар формулаҳои, ки оиди фурӯши чиптаҳо дар Хуҷанд, Конибодом, Исфара, Истаравшан низ чунин мушкилиҳо вомехӯранд.

Дар тартиби формулаи шаҳри Хуҷанд бояд, ки суроғаи E4 ба E5 иваз намуд. Лекин набояд, ки формула дар ячейкаи E10 тағйир ёфт, барои он ки тартиби кор вайрон мегардад. Ба ҷои тақсим ба ҳисоби умумии моҳ барнома ба ҳисоби миёна тақсим мекунад. Бояд, ки суроғабандӣ дар ячейкаи E10 мутлақ бошад. Барои мутлақ намудани суроғабандӣ пеш аз номи сатр ё сутун симболи \$ гузошт. Дар ин маврид суроғаи ячейка доимӣ мегардад. Баъди он ки мо суроғаи ячейкаро мутлақ намудем, намуди ҷадвал чунин мешавад.

	A	B	C	D	E	F	G
1	Фуруши чиптаҳо						
2	Якум даха						
3	Пункти фуруш	январ	феврал	март	ҳамагӣ	ҳисоби миёна	% аз ҳисоби умумӣ
4	Душанбе	17	21	36	74	25	7.10%
5	Хуҷанд	119	101	89	309	103	29.65%
6	Конибодом	75	77	61	213	71	20.44%
7	Исфара	93	87	90	270	90	25.91%
8	Истаравшан	54	54	68	176	59	16.89%
9							
10	Ҳамагӣ дар як моҳ	358	340	344	1042	347	
11	Ҳисоби миёна дар як моҳ	71.6	68	68.8	208	69	
12	Минимум дар як моҳ	17	21	36	74	25	
13	Максимум дар як моҳ	119	101	90	309	103	

Расми 3. Ҷадвал баъди ислоҳи формула

Акнун ҳамаи ҳисобу китоб дуруст ба кор монда шудааст. Ҷои тақсими умумӣ дуруст шуд. Аз руи ҷадвал дида мешавад, дар шаҳри Душанбе 7,10% -и чиптаҳо, дар шаҳри Хуҷанд 29,65% -и чиптаҳо фурухта шудаанд. Дар шаҳри Конибодом 20,44% -у дар Исфара 25,91% -и чиптаҳо ба фуруш рафтанд. Дар шаҳри Истаравшан бошад 16,89% ба назар мерасад.

Барои таҳриркунии қимати ячейка, ба он ба воситаи муш ду маротиба таъсир расонидан лозим аст. Дар ин маврид маълумоти дохилшаванда ҳам дар ячейкаи ҷорӣ ва ҳам дар сатри формулаҳо

пайдо мегардад. Барои дар хотира нигоҳ доштани маълумоти дохилшаванда ё таҳриршаванда тугмаи **Enter-ро** пахш намудан лозим аст. Барои бекоркунии ислоҳотҳо ва барқароркунии қимати пештараи ячейкаҳо бошад, дар сатри формулаҳо аз тугмаи **X- Отмена** (Бекоркуний - Escape) ё дар клавиатура аз тугмаи Esc_истифода бурдан лозим аст.

Қариб ҳамаи ҳисоббарориҳо дар Excel асосан бо ёрии формулаҳо анҷом дода мешаванд. Формулаҳои Excel бо ёрии доимиҳои ададӣ, номи ячейкаҳо ва функцияҳои стандартӣ, ки ба воситаи аломати амалҳои математикӣ алоқаманд карда шуданд, сохта мешаванд. Истифодабарии кавсҳо дар формулаҳо тартиби муқаррарии иҷрои амалҳоро тағйир дода метавонанд. Агар дар ячейкаи ҷадвал формула маҳфуз бошад, он гоҳ дар Варақи корӣ натаҷаи ададии он инъикос карда мешавад.

Дар формулаҳо суроғаҳои ячейкаҳо ё бо усули дастӣ (аз клавиатура) ё бо усули таъсиррасонӣ (ба ячейка) ба воситаи муш дохил карда мешаванд. Агар номи ячейка ё диапазони ячейкаҳо ба воситаи муш дохил карда шавад, он гоҳ он бо рамкаҳои пунктирии чархзананда ихота карда мешавад.

Дар формулаҳо ду намуди муроҷиаткунӣ ба суроғаи ячейкаҳо истифода бурда мешаванд: мутлақ ва нисбӣ. Аслан дар формулаҳо ҳамаи муроҷиаткуниҳо ба номи ячейкаҳо нисбианд. Ин чунин маъно дорад, ки ҳангоми аз як ячейка ба ячейкаҳои дигар нусхабардорӣ намудани формула, суроғаҳои дар формула ба кайд гирифташудаи ячейкаҳо мувофиқи тартиби ҷойгиршавиашон нисбат ба ячейкаи аввалаи додашуда ба таври автоматӣ тағйир меёбанд. Масалан, бигузор дар формулаи дар ячейкаи B2 овардашуда суроғаи ячейкаи A3 истифода бурда шуда бошад. Он гоҳ ҳангоми нусхабардори ин формула ба ячейкаи A27 ба таври автоматӣ муроҷиаткунӣ ба ячейкаи A28 руй медиҳад.

Ҳангоми истифодабарии муроҷиаткунии мутлақ бошад, суроғаи ячейкаҳои дар формула истифодабурдашуда дар вақти нусхабардори формула аз як ячейка ба дигар ячейкаҳо тағйир намеёбад. Барои

истифодабарии тарзи мурочиаткунии мутлақ, бояд дар формула аввал номи ячейка ё диапазони ячейкаҳо ҷудо карда шавад ва баъд дар клавиатура тугмаи функционалии **F4** пай дар пай пахш карда шавад. Масалан, агар ҳангоми кайди ячейкаи A1 дар формула, тугмаи F4 дар клавиатура пай дар пай пахш карда шавад, он гоҳ номи ин ячейка дар формула пай дар пай мувофиқан намудҳои зеринро мегирад: \$A\$1, A\$1, \$A1. Мавҷудияти симболи \$ дар номи суроғи ячейка - нишондиҳандаи мурочиаткунии мутлақ мебошад. Дар мавриди якуми мисоли болоӣ мурочиаткунӣ ба номи ячейкаи A1 мутлақ буда, дар ду мавриди охирон бошад, нисбат ба яке аз компонентҳои он (сатр ё сутун) мутлақ ва дигараш нисбӣ ба ҳисоб меравад.